

אם אין אני לי, מי לי

הרב צבי נקר שליט"א

ראש ישיבה חשוב, שבישיבתו לומדים תלמידים רבים, נסע לאסוף כספים בחו"ל, ונכנס אל אחד הגבירים הידועים וסיפר לו באריכות על צרכי הישיבה שבראשה הוא עומד. ראש הישיבה דיבר ודיבר, והאריך בפרטים על מנת להיכנס לליבו של הגביר.

בסיומם של הדברים, הוציא הגביר את ארנקו, הוציא משם 25 דולרים, ומסרם לראש הישיבה. משראה את עינו הלא טובה של הגביר, החליט ראש הישיבה לא להגיע אליו יותר. אם זה הסכום שהוא מוכן להוזיל מכיסו לאחר שסיפרתי לו כל כך הרבה על הישיבה שלנו, וצרכיה, בוודאי שלא משתלם להגיע אליו יותר. לאחר כמה שנים צעד ראש הישיבה ברחובה של אחת הערים באמריקה, על מנת להתרים שוב את הגבירים למען ישיבתו. והנה הוא רואה לפתע את הגביר ההוא, שתרם 25 דולרים, הולך לעומתו.

הגביר, שזכר את ראש הישיבה, ניגש אליו, ואמר לו: לאחר שתרמתי לך את הסכום הקטן ההוא, אני מבין שכבודו החליט לא להגיע אליי יותר. ברצוני להודיעך, שהשי"ת לימד אותי לקח על מה שעשיתי, וכיום הזה לא אנהג יותר כפי שנהגתי אתכם. אתה מוזמן להגיע לביתי, ושם אתן לך תרומה גדולה. ראש הישיבה הופתע למשמע הדברים, וכמובן שהגיע לביתו של הגביר, וזה סיפר לו דברים כהווייתם. כמה ימים לאחר שהייתם אצלי אז, ונתתי לכם תרומה של 25 דולרים בלבד, הייתי צריך להגיע למקום פלוני, וכיון שהמכוננית לא היתה אצלי, נאלצתי לקחת מונית. אירע מזל, והנהג שהסיעני היה שיכור כלוט. הוא נהג כמו מופרע, עשה זיגזגים רבים, ואני כבר ראיתי את המוות מול עיניי. כשביקשתי ממנו לרדת, סירב לאפשר לי לעשות זאת, בטענה ש'עדיין לא הגענו ליעד המבוקש'.

הסוף הלא-טוב היה שהנהג השיכור נתקע בקיר, והמכוננית התהפכה ונשרפה. הנהג נהרג, ואני יצאתי בנס, אבל פיננו אותי לבית החולים כשאני מחוסר הכרה.

והנה, כיון שחלק גדול מגופי נשרף כתוצאה משריפת הרכב, לא הצליחו לזהותני בבית החולים. בלבול נוסף היה שם, כשהמטרה העלתה השערה, שהפכה ל'ודאית', שאני 'נהרגתי' בתאונה, ולאחר מכן 'חטפו' את גופתי מזירת התאונה (בשל היותי גביר מפורסם, וה'חוטפים' רצו לקחת כופר גדול). בשל כך, נקבע שהפצוץ המאושפז בבית החולים הוא אדם אחר, שנפגע אף הוא בתאונה דומה שאירעה באותו זמן, ואילו ממני התייאשו לגמרי. ההודעה זו הועברה גם לילדיי.

במשך 6 חודשים הייתי מחוסר הכרה, וכאשר התעוררתי, והחילותי להיזכר מה עבר עליי, נדהמו הרופאים לשמוע שאני עונה על שם אחר לגמרי, ואינני מזוהה עם השם ש'הדביקו' לי בטעות. למוותר לתאר שאם ההלם של הרופאים היה כה גדול, לאיזה שיאים הגיעה התדהמה ופיק הברכיים שאחזו בילדיי 'היתומים'. הם לא האמינו שאבא שלהם נשלח אליהם מחדש מן השמים, ולקח להם זמן רב עד שהאמינו שהדבר הוא נכון...

לאחר שהתרגלו אליי קמעה קמעה, הודיעו לי הילדים שלאחר ההודעה המרה שקיבלו על 'פטירת', הם מכרו את כל הנכסים שלי... את הבית והרהיטים, את המכונניות ויתר חפצי הרכוש, ולא נותר מהם דבר.

ברם, כיון שהכסף נשמר אצלם, היתה אפשרות לרכוש מחדש בית מגורים, וכך חזרתי לאט לאט לחיי השגרה. ברם, הוסיף האיש לספר לראש הישיבה, הדבר שהוציא אותי מהכלים, וגרם לי להתעוררות מרובה בכל הענין הזה של התרומות, היא אותה 'קבלה' שהיתה תלויה בבית הכנסת.

כאשר הגעתי להתפלל בפעם הראשונה בבית הכנסת, הבחנתי בקבלה על כסף שנתרם על ידי הילדים שלי 'לעילוי נשמת'... הקבלה נכתבה על ידי וועד בית הכנסת, וכאשר ראיתי את סכום הכסף שהילדים תרמו למטרה זו, הזדעזעתי עד עמקי נשמת. הילדים, שהיו כמובן גם הם עשירי עולם, ומיליוני דולרים מצויים בחשבונות הבנק שלהם, תרמו 25 דולר לעילוי נשמת אביהם - - -

והנה, אומר הגביר, מלבד הזעזוע שאפף אותי על הסכום הזעיר כל כך שהילדים היו מוכנים לתרום למעני, הסכום של 25 דולר 'הקפיץ' אותי בכך שהזכיר לי את הסכום שתרמתי לך, ראש הישיבה, בבואך אליי לפני כמה שנים.

הקב"ה הוכיח לי בצורה הברורה ביותר שאם אני לא אדאג לעצמי, ולעולם הבא שלי, אף אחד לא ידאג לי, גם לא הילדים שלי. ולכן החלטתי לקחת את עצמי בידיים, ולהעלות את התרומות שלי לישיבות ולמוסדות-קודש.

בתוך כדי דיבור הושיט הגביר לראש הישיבה צ'ק על סך אלפי דולרים. 'סכום זה הוא על ביקורך הנוכחי, והנה לך צ'ק נוסף על הביקור הקודם שבו נתתי לך רק 25 דולרים', אמר הגביר, ומסר לראש הישיבה אלפי דולרים נוספים.

צבי נקר

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק

הרשקוביץ זצ"ל

י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוין לשבת

220 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 56

חשבון 611353

אסמכתא למייל:

Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, ירושלים, חדרה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

העלוין נתרם להצלת התורמים החפצים בעילום שם

להצלתה ברוחניות ובגשמיות

בן אדם! חשוב על חיך!

הגאון רבי דב צבי קרלינשטיין זצוק"ל

מפורסמים דברי רבנו יונה ב'ספר היראה' שלו (אות קא): "משיכנס אלול עד מוצאי יום הכפורים יהא חרד וירא מאימת הדין".

ולכאורה, דברי רבנו יונה שמורה לנו על חיוב הפחד, צריכים ביאור. שהרי הפחד הוא רגש מסוים שפועם באדם, וטבעו של רגש הוא, שלא ניתן להפעיל אותו על פי פקודה. עוד זאת, בדברי רבנו יונה מבואר, שימי אלול, מלבד היותם ימי בכיה, הם גם ימי פחד. וגם דבר זה צריך ביאור.

כולנו נשב נא אפוא, ונחשוב חשבוננו של עולם, ונשאל את עצמנו: האם אנו מתכווננים לעשות תשובה באלול. התשובה תהיה חיובית בהחלט: כן, כולנו רוצים להתחרט על העבר, לקבל על העתיד ולהגיד וידוי; גם להתחזק בלימוד ובתפלה. אין ספק, דברים אלו שרצוננו לעשות באלול הם דברים חשובים עד מאד, וחסו ושלום מלהמעיט בערכם.

אבל אם נשאל: האם החלטנו בנחרצות למשוך ידינו מעברות, או על כל פנים לעשות הכל שלא לחטוא כל חודש אלול – לא להתבטל מתורה, לא לדבר לשון הרע, לשמור על זכות המחשבה ולא לחטוא בדברים שבין אדם לחברו. מה תשובה תהיה בפנינו על שאלה זו. אין אנו בעלי דמיון ולא נרמה את עצמנו; אנו רחוקים מזה כרחוק מזרח ומערב.

ולאילו שחפצים להתעלות באמת ובתמים, יש בדברים הללו בכדי להטיל בהם יאוש – אנה אנו באים, איך נזכה ובמה נזכה, ואיך נתחזק באלול כדי להגיע ליום הדין, בו נגזר על האדם חיים ומוות.

ולזה בא רבנו הגדול, רבי ישראל סלנטר זצ"ל (בספר "אור ישראל" סימן 5. בדפוס המצוי דף מז ע"א דבור המתחיל "מה יחיל") ומחדש חידוש נורא, והם דברי עידוד נפלאים שיש בהם כדי לחיות את הנפש, וחזו מאן גברא רבא דקא מסהיד עליה, וזה לשונו: 'אחת היא מלאכה קלה, אינה דורשת דעה צלולה ולא זמן ארוך, לחזור על מוסרי החכמים כמה פעמים עד אשר תתעורר התפעלות בנפשו לשעתה. וגם אם לא תתן פריה בראשונה להיטיב דרכי גבר, בכל זאת – בספר החיים יחשב בהיותו חי מרגיש, ולכל אשר יחבר אל החיים יש בטחון. ובכלל עושי תשובה ימנה.

מלמדנו כאן רבי ישראל, שמטרת לימוד המוסר אינה להרבות ידיעות. אבל המטרה היא – שמרוב החזרה על הדברים יתרכז לב האבן ויוכל להפתח בו פתח ולו כפתחו של מחט. וראוי שנדייק בדבריו הקדושים. רבי ישראל מודיענו, שלא נחשוב שלימוד זה ירפא את חליינו, אכן, כל המטרה היא שתתעורר התפעלות בנפש לשעתה. אבל, התועלת מפתחת פתח זה ואפילו לשעה קלה – רבה ועצומה היא. שכן עצם העובדה שאדם זה מתרגש ומתפעל מדברים, מגדירה אותו כ'חי מרגיש', ודבר זה נותן לו אחרית ותקוה, כי לכל אשר יחבר אל החיים יש בטחון, וכפי שיתבאר בהמשך הדברים.

ומוסיף כאן רבי ישראל עוד משפט: "ובכלל עושי תשובה ימנה". ונשית לב לדברים, אותו אחד עדיין לא הפסיק לחטוא, אבל מכיון שהוא הכליל את עצמו בין אלו הקרויים חי מרגיש' יש כאן חפצא מסוימת של עושה תשובה. ומשמעות הדברים היא שביום המשפט, כאשר יובאו כל מעשיו לדין, הרי אף שבית דין של מעלה לא יותר על חטאיו אפילו כמלוא נימה; מכל מקום, יתכן שמדת ארך אפים'

תעורר עליו רחמים לך לתת לו עוד זיכוי לתקן חטאיו, וכי למי ניתן הסיכוי לא למי שהוא בגדר חי מרגיש?! לא לזה שכבר התחיל ללכת בדרך התשובה!?

לפני שנים רבות ראיתי בעיני בחורים שניתן להגדירם כקלים שבקלים, ובטוח אני שבין היושבים כאן אין מי שהוא בדרגה פחותה כמותם, ובאלול ישבו ובכו בסדר מוסר.

בהסתכלות ראשונה, לימוד המוסר שלהם היה בו בכדי למשוך עליהם לעג; אבל באמת אינו כן, העובדה שלימוד המוסר ריגש אותם עד כדי בכי הוכיחה, שעדין לא מת לבם בקרבם, והם בגדר חי מרגיש'. ומכיון שכן – לכל אשר יחבור אל החיים יש בטחון".

לעיל, הבאנו את דברי רבנו יונה האומר, שמתחילת אלול יתחיל לפחד. ונראה שהכונה היא, שיש לאדם להעלות על לבו מחשבות שיש בהם בכדי לנטוע בו פחד. אכן, קשה מאד לדבר עם צעירים על חיים, בחורים צעירים מתהלכים בבטחה, סבורים שהחיים פרושים לפנייהם. ודבר זה אינו נכון בעליל. המשגיח הרב דסלר זצ"ל סיפר, שפעם אביו אמר לו, אם רצונך לדעת מה זה אלול – צא וחשוב את כל האסונות שידוע לך עליהם, התבונן בהם, ותדע מה זה אלול. נתבונן גם אנחנו באסונות שמוכרים לנו, הנמלטו מהם הצעירים.

ונראה, שדברים אלו של רבי ישראל – שמי שמעורר התפעלות בנפשו ואפילו לשעה בלבד בספר החיים יחשב' – ביסודם הם דברי רבנו יונה הנ"ל, שיש לו לאדם להביא את עצמו לידי פחד, שכן מי שמפחד הוא בגדר חי מרגיש', ואז יש לו יותר סיכויים לזכות בדין, כי לכל אשר יחבור אל החיים יש בטחון'.

בן אדם! אומר אתה שאין לך את הכוחות להתגבר על היצר, אינך יכול להשתקע בלימוד, אבל הלא בידך לקחת מאמרים ממוסרי החכמים שיעוררו אותך לבכי על חטאיך החמורים ועל דרכיך הנלוזות; לחזור מיד בתשובה שלמה אינך יכול, אך האם גם לבכות אינך יכול.

ומי שבוכה, מאד הוא בגדר חי מרגיש', ואז יש לו יותר סיכויים לזכות בדין, כי לכל אשר יחבור אל החיים – יש בטחון'.

שו"ת אמונה

הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל

=== השגחת ד' - יש דברים שקיימים שאפשר לראות דרכם את השגחת ד', כמו למשל שעם ישראל חי בין כל כך הרבה אויבים ועדיין חי וקיים. ועוד דוגמא, שרואים את הצפורים הנוודות שבזמן החורף בורחים מאיפה שנמצאים ובזמן הקיץ חוזרים למקומם. מי לימד אותם איך ולאן לעוף, וכי יש להם מדריך? אנו לא רואים כלום כהשגחה פרטית ומדוייקת על כל דבר בבריאה כי אנו נמצאים עמוק בתוך החטא.

שאלה: במדבר כשיצאו ישראל ממצרים יכלו להרגיש את הקב"ה, ראו ענני כבוד מלווים את מחנה ישראל, עמוד אש לפני המחנה או את הקב"ה או שיש את בארה של מרים. אבל היום איך נרגיש תשובה, מצד שני שירצה לראות גם היום. זה שאדם שאין לו ביום יום יותר מדי מצליח לחתן ילדים בכבוד זה נה נס שקורה בכל יום, רק צריך לפתוח עיניים.

=== הסתר פנים - יש דברים שפעם כולם ראו אותם אבל היום יש בהם "הסתר פנים" כמו למשל נהר

קל לאהוב את הבורא

הגאון רבי נח וינברג זצוק"ל

כל אחד מאיתנו חווה רגעי התפעמות אל מול נשגבות החיים - בין אם מדובר בלידת תינוק, בשמים זרועי כוכבים, ביצירת מופת מדהימה, או בשקיעה עוצרת נשימה. חוויות אלה ממריצות ומרגיעות אותנו גם יחד. הן מאפשרות לנו לפרוץ אל מחוץ למגבלות הטבעיות שלנו ולהתמזג עם האחד הגרלה והאין סופית של הא-ל. אם אנחנו זוכים להתעלות אדירה כזאת מתוך מפגש עם הבריאה, שערנו בנפשכם עד כמה תשפיע עלינו חוויית ההתקשרות אל הבורא עצמו?! כל אחד מאיתנו שואף בפנימיותו להתחבר ולהתקשר אל מקור כל ההנאות שבעולם - אל הקב"ה.

תאר לעצמך אדם שמסתובב בעולם ומחפש אחר הנאות וחוויות. אתה ניגש אליו ואומר לו: "אם תיכנס לחדר הסמוך, תמצא שם את מי שברא ומתחזק את העולם שבו אתה מסתובב ונהנה יש לך הזדמנות נפלאה לשבת ולשוחח איתו, במשך שעה שלמה, על כל מה שתרצה!" - האם ניתן לדמיין חוויה מדהימה יותר מזו?

בתורה הקדושה מכונה הבורא עולם "מקום", משום שהוא אינו חלק מהיקום, אלא היקום הוא חלק ממנו. או כפי שאומרים חז"ל (פסקיתא רבתי פרשה כ"א): "הוא מקומו של עולם". הוא ברא את החלל, הוא ברא את הזמן. אין מקום שהקב"ה יקום מצוי בתוכו. ה' מכיל בתוכו את היקום, ומעלה אותו לספירות גבוהות יותר.

התורה הקדושה מצווה עלינו לאהוב את "המקום" שנאמר (דברים ו' ה') "ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", מדוע? משום שזוהי ההנאה העילאית! לעומת אהבת ה', כל ההנאות הופכות לחסרות משמעות. אנחנו יכולים לאכול פיצה טעימה, או לזכות בהרבה כסף אבל זה לא מספיק, האדם שואף לרומם את הקטנות שבשגרת החיים, ולהעלותה לרמה רוחנית וערכית. זו הסיבה שמסתורין, קסמים וניסים תופשים בקלות את הדמיון שלנו.

בסופו של דבר, אף אדם אינו מרוצה באמת, אלא אם הוא מצליח לצאת מעצמיותו ברת החלוף, ולהתקשר למימד הנשגב והאין סופי. זאת משום, שלא קיים דבר בר חלוף שקשור לעולם הזה שיכול להשתוות לאין סוף.

הצעד הראשון בדרך לאהבת ה' הוא להכיר בכל הטוב שה' עשה למענך. עליך ללמוד להעריך כל מתנה ומתנה בה זכית - ולשם עליך לוותר על האשליה שאתה עצמך אחראי לכל הישגך, ולהצהיר שכל מה שיש לך הוא מתנה מאת ה'.

מדוע קשה כל כך להגיע להכרת הטוב? משום שהאגו האנושי דורש כל הזמן הכרה ועצמאות, הוא דוחה את המושג "להיות אסיר תודה" לכח נעלה יותר. הרבה יותר פשוט ונוח להשלוח את עצמנו ש"אני עשיתי את הכל בעצמי!" - ברגע שאתה מאמין שמישהו או משהו, מלבד הקב"ה, מספק את צרכיך, סימן שמערכת היחסים שלך עם ה' אינה אמיתית. אם אתה חושב שהקריירה שלך הם ההגשמה העילאית, אז אתה טועה - משום שכל הדברים האלה ברי חלוף ועלולים להיעלם. רק לה' יש את הכח המוחלט, ורק ה' הוא נצח!

על מנת להעריך במעט את שוויה של המתנה

סמבטיון שמבואר בגמ' בסנהדרין (סה:), שטורנוסרופוס הרשע היה מכחיש את השבת, והראו לו את הנהר שהיה זורק אבנים ששה ימים בשבוע ובשבת נח, וזה ממש סימן שיש שבת בעולם, שהרי אם באמת לא היה ידוע מקום הנהר כיצד הוא סיפק לו תשובה אלא בהכרח שכולם ראו זאת, והיום אין כזה נהר שהרי בדקו בכל העולם ולא מצאו כזה נהר, וכן שמעתי מהחזו"א שבזמן הגמ', אשה מעוברת כאשר היתה דורכת על צפרניים היתה מפילה, והיום אנו לא רואים את זה מחמת הסתר פנים. ומצד שני בגמ' בברכות (ה:): יש "נתן לו ידיה ואוקמיה" שעשאו בריא אנו אין לנו כזאת דרגה, ואין היום מישהו שיש לו ידיעה כזאת בתורה שיכול לעשות דבר כזה שיתן לו ידיה ויוקמיה וזה מחמת ההסתר פנים שיש בזמננו.

=== הקב"ה שמח בחלקו - הגר"א מבאר את מאמר חז"ל איזהו עשיר השמח בחלקו! שהכונה להקב"ה ששמח אפילו שיש רק קצת צדיקים בעוה"ז. מובא בספרים בשם ספר הליקוטים (מכתב יד שהגר"ח מוולאז'ין שמע זאת קצת שונה בשמו שהקב"ה שמח בחלקו בדורות האחרונים אף שבדורות הראשונים היה להם קל יותר".

שאלה: והרי כתוב בגמ' (סנהדרין פ' חלק) ראה הקב"ה שהצדיקים מועטים ואמר אולי יש שלושים ושש. ושתלן בכל דור, ודור? תשובה: בזמן חז"ל היה אלף צדיקים, היום יש אולי שלושים ושש.

=== השגחה פרטית - החזו"א היה גר בחו"ל, ישב ולמד ופתאום הקב"ה שם לו מחשבה לעלות לא"י, והוא עלה ובזכות זה ניצל.

החובת הלבבות (שער הבחינה) כותב שאדם צריך לדעת שעם כל מה שקורה לו, היה יכול להיות לו הרבה יותר גרוע, והקב"ה ריחם עליו.

שאלה: האם ככל שאדם יותר בר מעלה יש לו יותר השגחה פרטית? תשובה: כן, מכיון שהקב"ה רוצה שיהא טוב לצדיקים ולכן שומר עליהם.

=== סגולה לבטל גזירות רעות - יש ברמח"ל עצה לבטל גזירות ללמוד שלשה ימים ברציפות, או שבוע שלם וזה סגולה לבטל גזירות רעות, פעם שעברה כשהיה גזירת הגיוס לפני שלושה חודשים עשו את זה בישיבות, ובאמת הרשעים נפלו ביחד עם כל גזירותיהם.

=== חשבונות שמים - החזו"א לא זכה לילדים, ועוד גדולי עולם לא זכו לדור ראוי להמשך, כמו האור שמח זצ"ל, האדמו"ר מאסאטמר - רבי יואל מסטמאר זצ"ל, (האדמו"ר מסטמאר של היום זה לא ילדים של האדמו"ר הקודם אלא מהמשפחה של האדמו"ר רבי יואל), הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל היה לו בת יחידה שנפטרה צעירה, הרוגז'ובער) ועוד. וכנראה שיש בזה חשבונות שמים שאנחנו לא יודעים, או משום שהדור אינו ראוי לכך.

שאלה: מה הכונה שהדור לא ראוי לכך? תשובה: לפעמים יוצאים רשעים גדולים כמו למשל כל החברים של סטאלין היו יהודים שההורים שלהם היו גדולי עולם, וכן הקנטוניסטים כל ההורים שלהם היו גדולי עולם". למרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל נפטרה בתו היחידה, ונסע לחפץ חיים לבקש ברכה לעוד ילדים. ולא הסכים החפץ חיים לברכו כי סבר החפץ חיים שבתקופה ההיא זה נחשב כסכנה שהילדים יצאו לתרבות רעה רח"ל ולמי שהקב"ה לא נתן ילדים לא צריך להפציר.

להצטרפות לתפוצת המייל: shuly3910@gmail.com

האלוקית, התמקד בתפיסה, שכל מה שחסר לך, הוא לא יותר מפסיק קטן, לעומת מה שכבר יש לך. לדוגמה: העיניים שלך, לא תוכל לקנות עיניים במיליון דולר. ובכל זאת, הקדוש ברוך הוא העניק לך, בחינם, שתי עיניים בריאות, מהירות ויעילות יותר מכל מכשיר ראייה מודרני ומשוכלל.

באופן יחסי קל לאהוב את ה', היות שכל סיפוק והנאה בעולם נובעים ממנו - הוא מקור ההנאות כולן. כשאתה נהנה מטעם, מריח, מכל דבר שהוא - כולם נובעים ממקור אחד ויחיד - הקב"ה.

פיתוח אהבה לה' משמעותה, הערכה אמיתית של מתנות החיים הנפלאות. נסה להיזכר מתי התנסית בחוויה עילאית כלשהי, ואז חפש את הדרך לחוש אותה בשנית, השתדל להגיע למודעות ולהכרה בכל הדברים היומיומיים - אתה נושם או אוכל, שאל את עצמך: "איך אני יכול לשמר ולשלב את תחושת ההנאה הזאת בחיי באופן קבוע?"

כאשר תלמד להעריך את ההנאה בחיים - הרגל את עצמך לזהות את הקב"ה כמקור הבלתי נראה שלה. כל דבר בעולם, נושא את חותמו של הקב"ה. עלינו רק ללמוד לזהות זאת.

האלוקים, "המקום", נמצא בכל מקום ובכל עת. אם אתה מתנהג כאילו ה' נמצא כאן רק מידי פעם, או שלא ממש אכפת לו ממך, או שהוא אינו מעורב בכל פרט ופרט בחייך - אז אתה מרגיל את עצמך להאמין, שמערכת יחסים קרובה עם הקב"ה איננה אפשרית, ואתה מפסיד בכך את יסוד היהדות.

בכדי למנוע תפיסה שגויה שכזו, אתה מוכרח להיות עקבי. אם אתה שואף למשמעות רוחנית בחיים - ולזה בדיוק אתה שואף אתה צריך להיות מודע ללא הפסק, לכך שה' נמצא בכל מקום ובכל עת, שהוא שם לב אליך... ושהוא מחכה, שגם אתה תשים לב אליו...

זכאות לברכת ה'

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצוק"ל

השקפה ממעון קדשך עשינו מה שגזרת עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו" (מעשר שני שם יג). "השקפה": תן עין בוחנת על מעשינו ומחדלנו (ראה פ"י בראשית יח, טז). ולפיכך אמרו בירושלמי מעשר שני ה, ה: "בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה, שכל השקפה שבתורה ארוכה וזה בלשון ברכה".

עם מצות וידוי מעשר שני נסתיים עיקר מתן המצוות. נותרו עוד רק שתי מצוות: מצות הקהל (להלן לא, י-יג) ומצות כתיבת התורה (שם יט). שתי המצוות האלה נוגעות לכלל התורה שמצוותיה הגיעו עתה לחיתומן, והן באות לקיים את התורה בכללותה בלב העם ובתודעתו. נזכור יחד עם זה שמצוות המעשר הן המצוות היחידות שהתורה ציוותה להתוודות על קיומן הנאמן, ונמצינו למדים מכאן שחשיבות יתרה נודעת למחשבות ולעקרונות שמצוות אלה באות לטפח אותן, והגשמת העקרונות האלה מקדמת את המטרות שהן תכלית כל התורה כולה.

כבר ראינו פעמים אחדות ועמדנו על כך בהרחבה בפרשה העיקרית של המעשר (לעיל יד, כב ואילך): שלושת המעשרות מורים לנו שעלינו לנצל את נכסינו החומריים למטרות שהותו להן בידי ה', והרי אלו מטרות הרוח, הגוף ושלוש העם.

בתורה נאיר את עיני רוחנו (מעשר ראשון), בטהרה מוסרית נטפח את גופנו (מעשר שני), ובהתמסרות

הנובעת מתחושת החובה נקדם את שלום רענו (מעשר עני). אלו הן המטרות המובאות לתודעתנו על ידי קיום מצות אולם ניתן לומר שהגשמת שלוש המטרות האלה היא כלל כל תפקידנו.

עלינו לבנות חיי עם שהגשמת המטרות האלה היא תמצית כל שאיפתו החומרית. כך נהיה משוחררים מכל אנוכיות ונזקיים מכל השחתה מוסרית, וחינו יהיו בריאים ומושלמים מבחינה אנושית. בקריאת "השקפה" נהיה זכאים לבקש את ברכת ה', שתתן לנו את האמצעים החומריים לאותה שאיפה לאומית. על פי הדברים האלה נוכל להבין את העובדה שמצות וידוי מעשר כתובה במקום הזה, והרי היא חותמת את כל מצוות התורה. אולם וידוי זה, הסוקר את קיום כל מצוות המעשרות, מבליט בייחוד את מעשר שני הנאכל על ידי בעליו, ואף על פי שמעשר זה תופס רק את המקום השני בסדר ההפרשות ואם הקדים מעשר שני למעשר ראשון אין הוא יכול לומר את הוידוי כל עיקר הוידוי מבליט בעיקר את מעשר שני, שהרי רוב הדברים הנזכרים בו נוהגים רק במעשר שני. ולא עוד, אלא ההלכה אומרת (ירושלמי ביכורים ב, ב) שאין מצות וידוי נוהגת באדם שהפריש רק תרומות ומעשרות אחרים, אך לא נתחייב במעשר שני, כגון שקנה קרקע רק בשנה השלישית או בשנה הששית לשמיטה. אנחנו רואים אפוא גם כאן: קידוש הגופניות היא אבן היסוד לכל חיי החובה בישראל, ואמת זו כבר באה לידי ביטוי במצות מילה שהניחה את היסוד לכל המצוות ורישומה ניכר בכל התורה כולה.

אמנם בקיום מצוות המעשרות יש להקדים תמיד את המעשר הראשון. שכן רק רוח התורה המטופחת על ידי שבט הלוי תחדיר בלב האדם את התודעה על תפקיד חייו: עליו לקדש ולרומם את הגופניות (מעשר שני), ומוטלת עליו מצות החסד לשקוד על שלום רעהו (מעשר עני). ואם אין התורה מאירה את עיני האדם הרי הוא נהנה כבהמה ושאיתו לרכוש היא אנוכיות ערטילאית. שונה הדבר לעניין ההשפעה המרוממת את האדם האידיאלי היהודי של התורה; כאן קידוש החיים (מעשר שני) הוא התנאי הראשון לכל מעלה. כל מעלה רוחנית מותנית בכך שגם האדם הנהנה יוכל לעמוד בלא בושה לפני ה' ומקדשו. לשם כך עליו להיות בעל חירות מוסרית המשוחרר מכל שיעבוד פיסית (טומאה), וכמו כן עליו להתרחק מאבלות מנוונת ומזלזול בשמחת החיים הארציים (אנינות ונתינה למת). וכך עצם הנאתו תהיה מעשה מוסרי וקדוש, שיש בו משום עבודת ה', ונמצא שגם האדם הנהנה מסתופף בתחום מקדש תורת ה'. משנתקדשו גם החיים החושניים, כבר סרה כל שניות מלב האדם והגוף שנתקדש מבחינה מוסרית נעשה מרכבה לרוח ה', ורק אחרי שאדם מישראל זכה למעלה זו, הרי הוא מסוגל לדלות את האמת ממקור הרוח הטהור של התורה. רק אז יזכה לרוחב לב, עד ששלוש רעהו יהיה חביב עליו כשלו. הן כך נאמר על אכילת מעשר שני בעיר המקדש: "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם וגו' למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים!" משום כך וידוי מעשר שני מסיים את כל מתן המצוות; וכעין זה אנחנו מוצאים בספר ויקרא הכולל את "תורת כהנים" והמורה לקדש את החיים בקדושת כהונה: אף הוא מסיים במצות מעשר שני ובמצות מעשר בהמה הדומה לה.